

Nr 1

Av herr **Rydén**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.*

Den konjunkturåtstramning som vi f. n. får bevittna, har medfört vissa sysselsättningssvårigheter. Det är naturligtvis av allra största vikt att fastställa hur dessa sysselsättningssvårigheter fördelar sig på

1. olika delar av landet
2. inom olika näringsgrenar och yrken
3. mellan kvinnor och män samt
4. mellan olika åldersgrupper.

Vår arbetsmarknadsstatistik är härvidlag i stort sett till fyllest och av denna framgår bl. a., att vi alldeles särskilt måste ägna sysselsättningsfrågorna för ungdomen och främst då för den ungdom, som står i begrepp att träda in i arbetslivet, den allra största uppmärksamhet.

De till arbetsförmedlingarna inregistrerade arbetslösa ungdomarna har stigit oroväckande. Sålunda registrerades i oktober 1956 2 700, i oktober 1957 4 100 och i oktober 1958 6 100 arbetslösa ungdomar under 18 år. Och säkerligen utgör dessa siffror inte hela antalet arbetslösa ungdomar, beroende på att endast sådana som har medlemskap i arbetslöshetskassorna kommer med i statistiken. Bortsett från vilka synpunkter man kan ha om lämpligaste sättet att nu möta sysselsättningssvårigheterna med generellt eller punktvis insatta sysselsättningsstödjande åtgärder, så torde det vara otvivelaktigt att i varje fall ungdomsarbetslösheten snabbt bör bringas ur världen. Ungdomen är särskilt känslig för sysslösa perioder, och det kan ha en förödande inverkan på de ungas moral och vilja att låta sig inpassas i ett normalt arbetsliv, om de får gå sysslösa en längre tid efter slutad skolgång. Att ytterligare utveckla alla olika synpunkter härpå inte bara för ungdomen själv utan för hela samhället inte minst ur den gamla satsen »att fåfång gå lärer mycket ont» torde vara onödigt, då alla är fullt ense härvidlag.

Det synes som om man med visst fog kan hävda att punktvis insatta åtgärder snabbast kan bidra till att lösa de ungas sysselsättningsproblem.

Givetvis är det betydelsefullt om vi kan ge de nya ungdomskullarna en gedigen yrkesutbildning i den mån de icke fortsätter sina teoretiska studier. Tyvärr är vårt yrkesskoleväsen icke så starkt utbyggt, att vi äger möjligheter att ta hand om alla de unga, som vill ha yrkesutbildning. Inför detta faktum har man på vissa håll i vårt land ansett att det skulle vara lämpligt att i dagens läge söka intressera Sveriges hantverks- och småindustriidkare att åtaga sig utbildningen av fler ungdomar. Sålunda har inom Örebro län dess hantverks- och industriförening gjort en undersökning i slutet av år

1958 bland sina medlemmar angående möjligheterna att taga sig an ett större antal ungdomar för utbildning inom olika yrken, utöver vad man normalt brukar åtaga sig. Det visade sig vid en snabbt genomförd enkät, att man inom 83 företag i ett 20-tal olika yrken var villig att anställa 101 ungdomar inom Örebro län. Samtidigt betonades emellertid att det är en mycket tids- och kostnadskrävande uppoffring för »mästarna» att ta hand om lärlingar inte minst i nuvarande läge och att det fördenskull måste anses fullt naturligt och skäligt att hantverksidkarna finge en viss ersättning härvidlag.

Enligt gällande normer medger staten ett bidrag på 500 kr. per år till de hantverkare som utbildar lärlingar — maximerat till 1 500 kr. för tre år. Enligt av hantverksföreningar utförda undersökningar är detta belopp en alltför ringa ersättning, och man har funnit att det vore skäligt med 2 000 kr. per år och lärling. Om man utgår ifrån att landsting och vissa städer har stort intresse av att också lämna ett bidrag till denna form av utbildning, skulle det vara av mycket stort värde om staten i dagens läge tillfälligtvis kunde lämna ett statsbidrag på 1 000 kr. per år och lärling.

Kostnaderna för lärlingsutbildningen sammanhänger med att lärlingen skall ha ledning och undervisning, varigenom dyrbar tid bindes för den mindre företagaren eller dennes fullgoda ställföreträdare. Utbildningen skall vara så allsidig som möjligt i alla inom yrket förekommande grenar och tempon, varigenom lärlingens omedelbara arbetsprestation helt naturligt måste bli av relativt ringa värde för arbetsgivaren. Lärlingen skall dessutom ha lön, som belöper sig till 2 000 à 3 000 kr. per år.

Till ledning för ett ekonomiskt bedömande av kostnaderna för samhället för utbildningen vid t. ex. centrala verkstadsskolor kan nämnas, att man genomsnittligt räknar med drygt 5 000 kr. per år och elev och därvid har ingen hänsyn tagits till räntor och amorteringar för byggnader, maskiner o. d.

Naturligtvis vore det betydelsefullt om denna utbildning på arbetsplatserna kunde kombineras med teoretisk utbildning vid yrkesskolorna. Med hänsyn till överbeläggningen på dessa skolor torde det vara lämpligt och möjligt att endast ordna aftonkurser härvidlag.

Det är svårt att bedöma hur starkt intresset för att åtaga sig nya lärlingar utöver det normala kan vara bland landets hantverkare och småindustriidkare, men genom samarbete med vederbörande organisationer torde man lätteligen snabbt kunna få en klar uppfattning härom. Om man dessutom utgår från örebrolänsenkäten torde man kunna räkna med att ca 3 000 ungdomar på detta sätt skulle kunna beredas arbete och få en god yrkesutbildning. Detta antal är just nu av särskild betydelse då det gäller att lösa sysselsättningsproblemen för de unga. Ur statens synpunkt skulle det erfordras 3 milj. kr. i form av statsbidrag per år — ett belopp, som, satt i relation till de betydande lättnader på sysselsättningsfronten vilka härigenom kan åvägabringas, ter sig synnerligen välmotiverat.

Förslagsvis skulle dessa kostnader kunna inrymmas under socialdepartementets äskanden om 25 milj. kr. för Bidrag till vissa omskolningskurser

m. m. Och samtidigt skulle denna utbildning stå under överinseende av överstyrelsen för yrkesutbildning.

Med hänvisning till vad här anförts föreslår jag,

att riksdagen vid behandlingen av anslaget till Bidrag till vissa omskolningskurser m. m. å femte huvudtiteln för budgetåret 1959/60 måtte för avhjälpande av sysselsättnings-svårigheterna bland ungdomen hemställa att tillfälligtvis ett statsbidrag på 1 000 kr. per år och lärling lämnas såsom företagarbidrag, varvid sammanlagt 3 000 ungdomar skulle kunna beredas sysselsättning och utbildning,

samt att kostnaderna härför, överslagsvis beräknade till 3 milj. kr. under budgetåret 1959/60, må täckas under det härovan angivna anslaget.

Stockholm den 13 januari 1959

Ebbe Rydén